

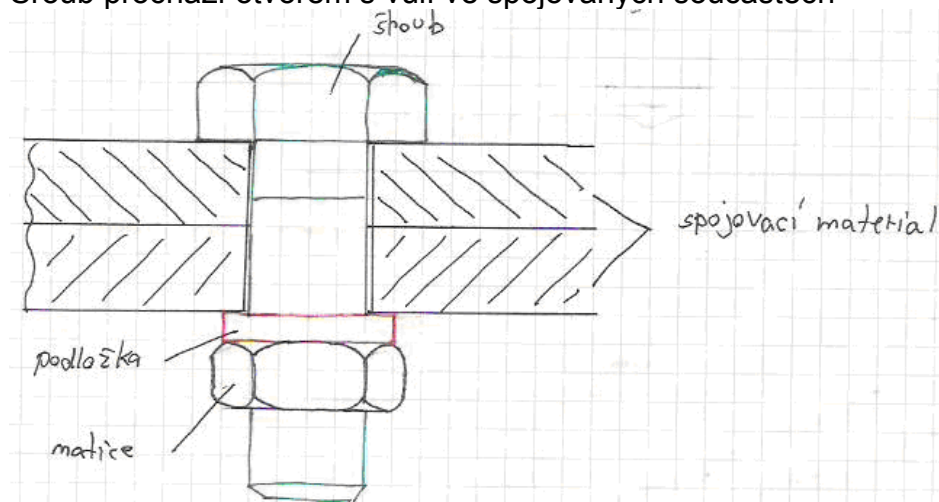
Šroubové spoje

Šroubové spoje tvoří tvarový styk, kdy síla je z jedné součásti na druhou přenášena tvarovou spojovací součástí ... šroubem, tvoří také silový styk a to v případě kdy se utažením šroubu před zatížením vyvolá normálová síla ve spojovaných částech a tím pak po zatížení spoje vzniká tření.

Základní druhy šroubových spojů

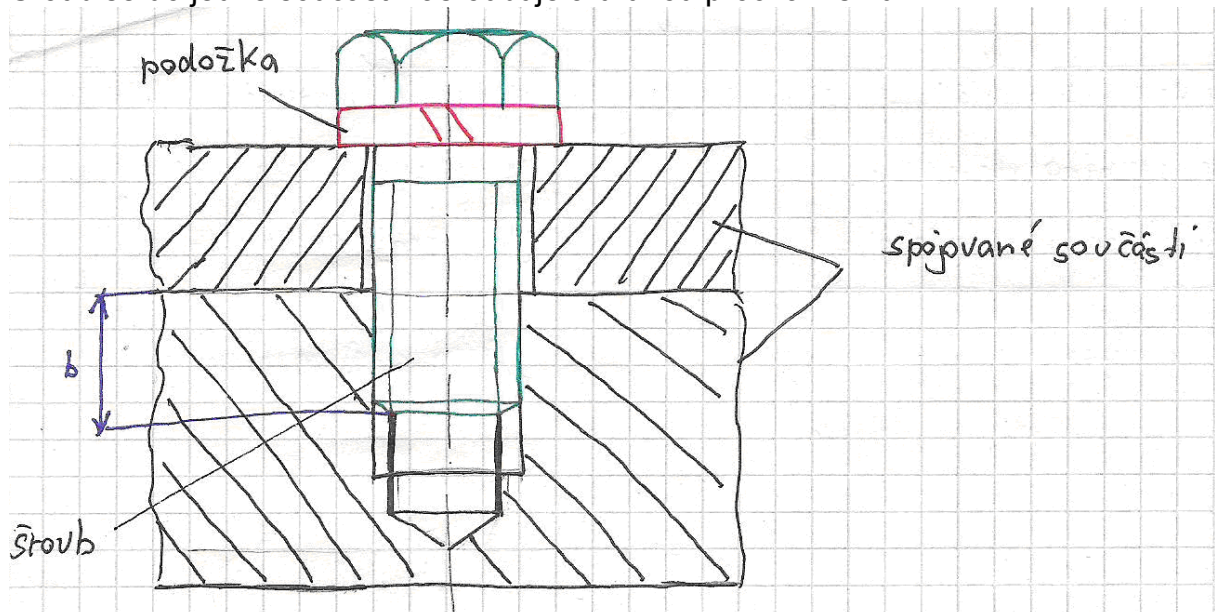
Spoj šroubem a maticí

Šroub prochází otvorem s vůlí ve spojovaných součástech

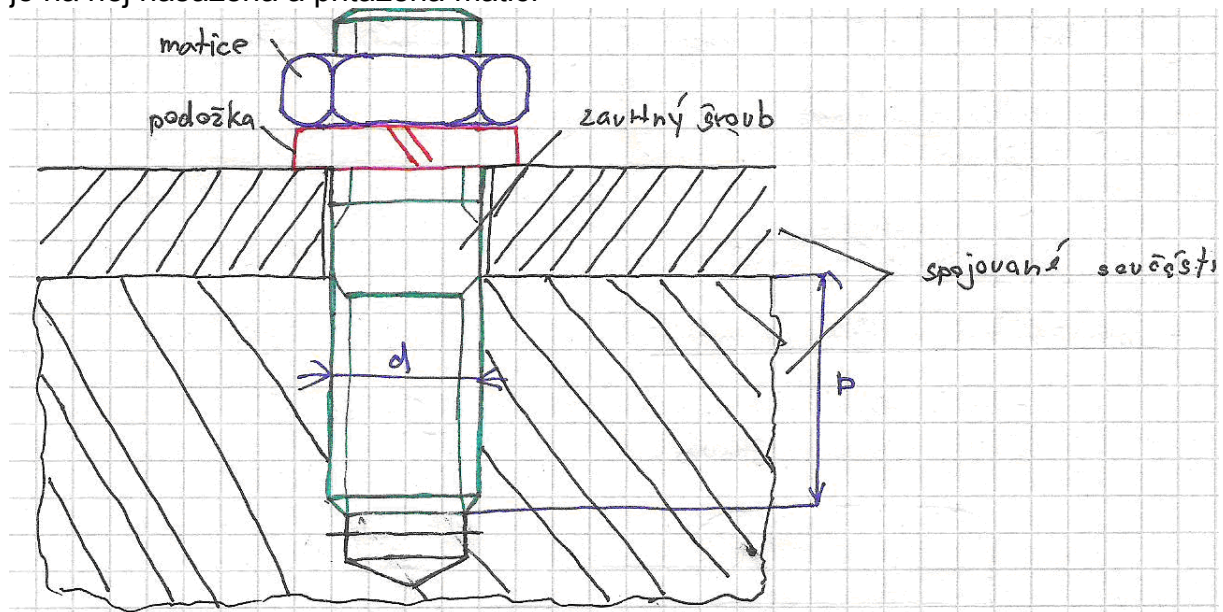
Spoj zašroubovaným šroubem s hlavou

Šroub se do jedné součásti zašroubuje a druhou prochází s vůlí

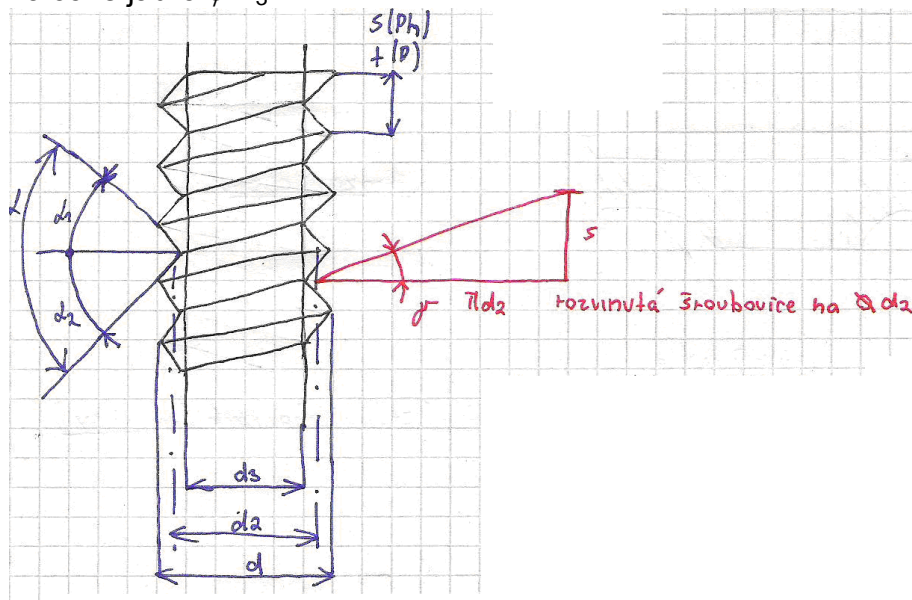
Spoj závrtným šroubem a maticí

Šroub je do jedné součásti zašroubován až do konce výběhu závitu a druhá součást je na něj nasazena a přitažena maticí

Závity

Závity jsou funkční části šroubu, vznikají navinutím chodů s určitým stoupáním na válcové jádro ϕD_3

d ...vnější (jmenovitý) průměr závitu

d_2 ...střední průmět závitu

d_3 ...průměr jádra

s ...stoupání závitu, t ...rozteč závitu

γ ...úhel stoupání šroubovice

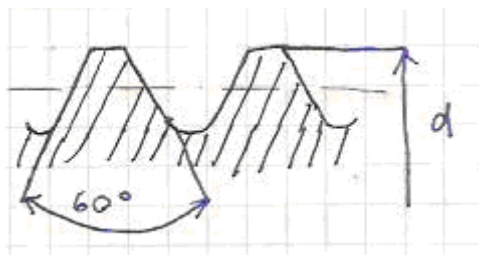
α ...vrcholový úhel

α_1, α_2 ...ústí boků zubů

Druhy závitů

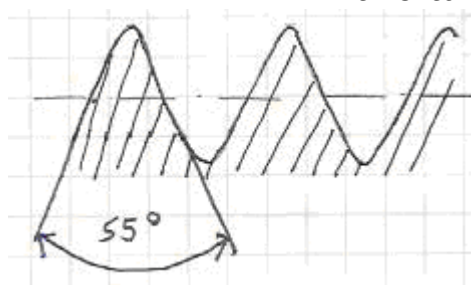
Pro spojovací šrouby

Metrický M

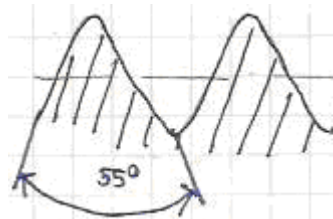
Je nejpoužívanější závit, je tvořen trojúhelníkem se sraženým vrcholem a zaobleným dnem závitu. Nejčastěji se používá pravý závit, levý ve zvláštních případech.

Whitworthův W

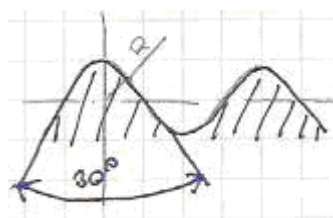
Používá se v Anglii u nás málo a to jen ke spojování trubek. Rozměry jsou v palcích

Trubkový G

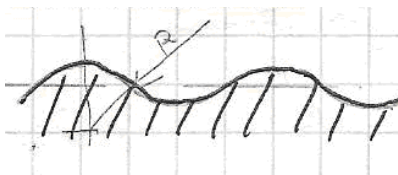
Používá se pro spojování trubek u vodovodů a plynovodů. Může být válcový i kuželový. Jeho rozměr se uvádí v palcích a označuje světlost trubky

Oblý Rd

Používá se u strojů, které jsou vystaveny povětrnosti a musejí se často povolovat.

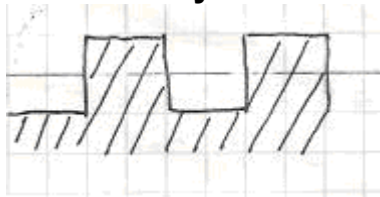
Edisonův E

Používá se v elektrotechnice u žárovek.

Pro pohybové šrouby

Čtvercový

Je nenormalizovaný a nemá značku

Lichoběžníkový rovnoměrný Tr

Lichoběžníkový nerovnoměrný S

Označování závitů

Několika-chodé závity

$T_r \ d \times s / n$	$(T_r \ 48 \times 16 / 2)$	stavění počítá chodů
$T_r \ d \times s (+)$	$(T_r \ 48 \times 16 (8))$	vel. počítá

201

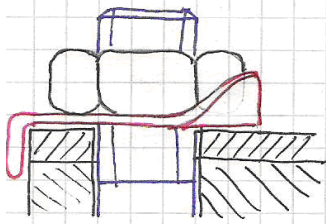
Levé závity

M12 LH
M12x1 LH
Tr 48x16 LH

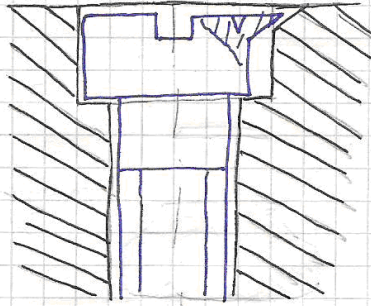
Pojištění šroubových spojů

Šroubový spoj se může uvolnit vlivem otřesu nebo dynamického namáhání spoje. K uvolnění matice dojde i vlivem silného utážení šroubového spoje, které má za následek trvalé deformace celého spoje. Pojišťujeme je proti ztrátě matice nebo šroubu tvarovými pojistkami a proti uvolnění silovými nebo tvarovými pojistkami nebo materiálovým stykem.

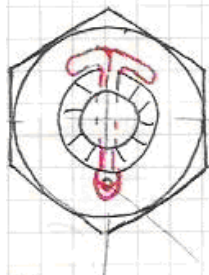
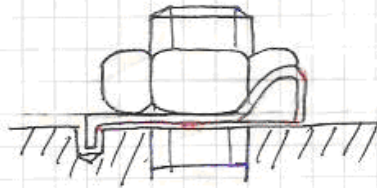
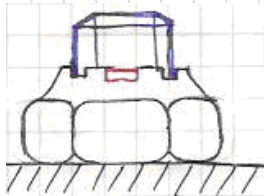
Tvarová pojištění šroubových spojů

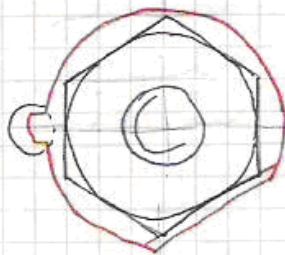
podložka s jazýčkem

zásekem hlavy šroubu do spojovaného materiálu

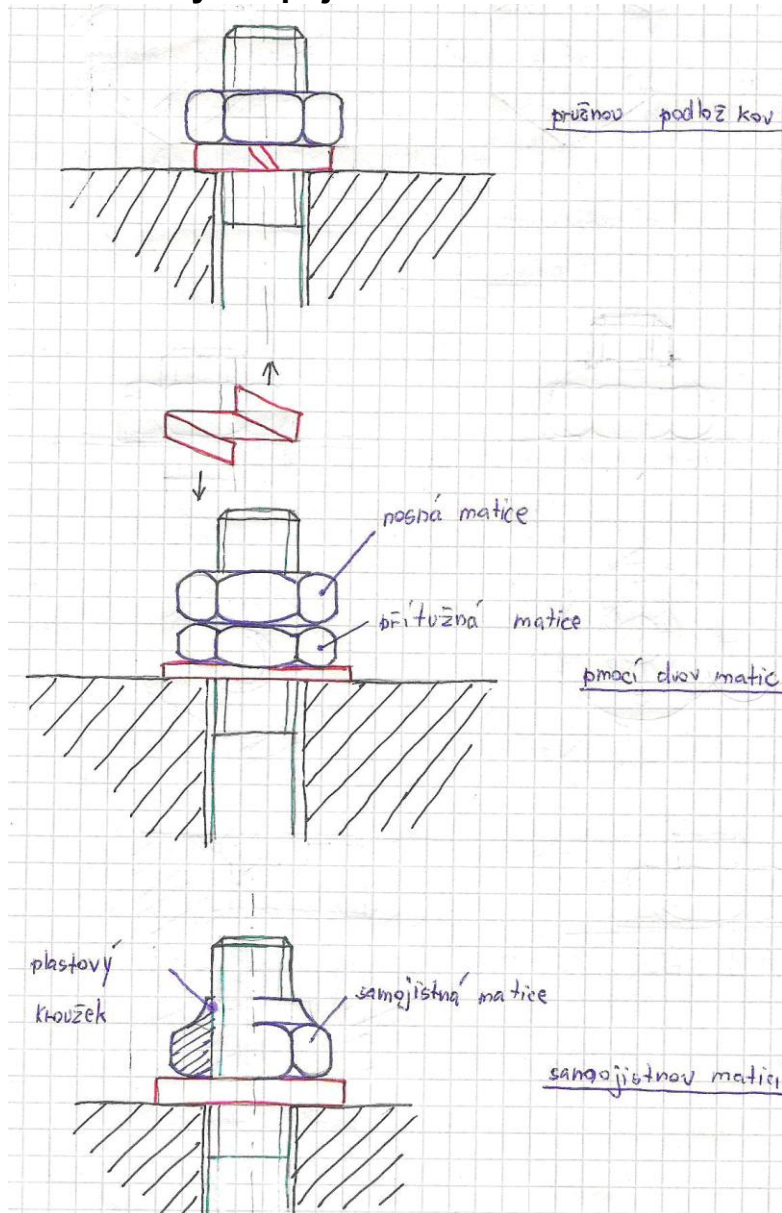

závlačka

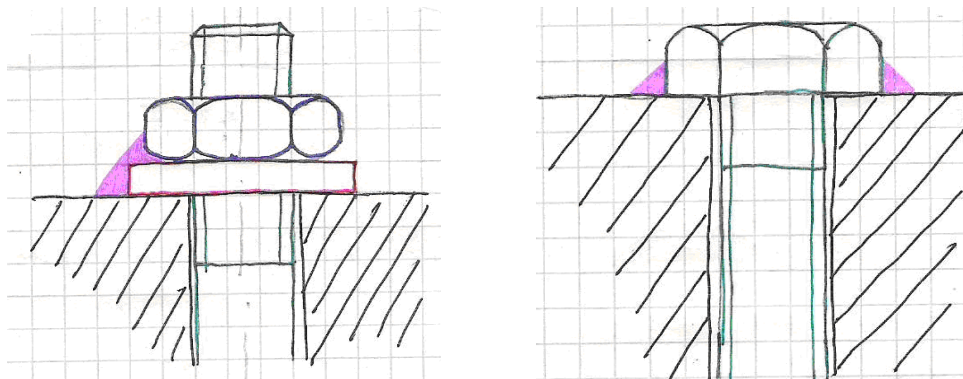

podložka s nosem

Silová pojištění šroubových spojů

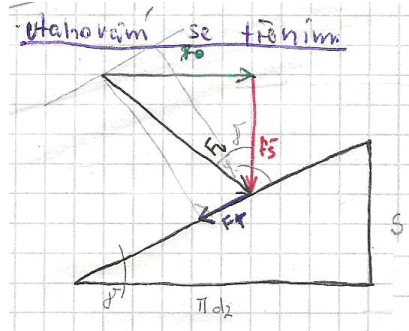
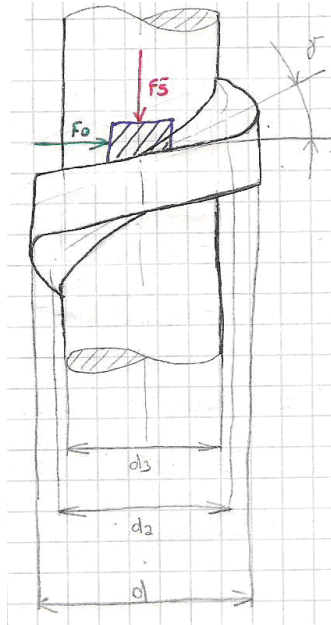

Pojištění šroubových spojů materiálovým stykem

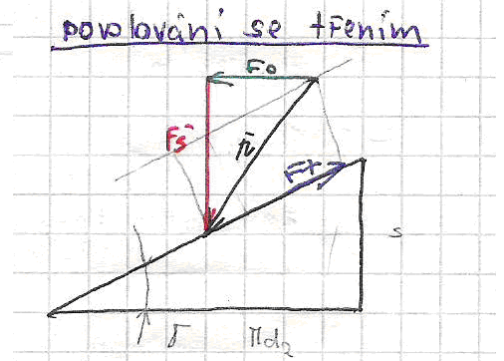

přilepením, připájením, přivařením, zakápnutím lakem nebo barvou

Silové poměry na šroubu

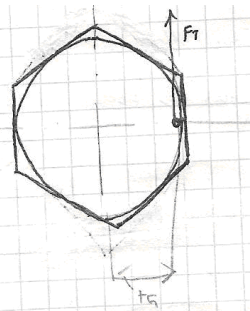
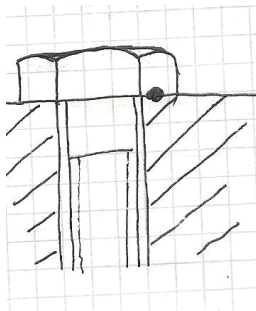

$$F_o = F_s \cdot \operatorname{tg}(\gamma + \varphi)$$

F_o ...je skutečná obvodová síla při utahování a povolování se třením
 Jeli úhel γ roven φ ... $F_o=0$, jeli úhel γ menší φ .. F_o je menší než 0
 V obou případech se šroub sám od sebe neuvolní...samosvornost

Utahovací moment

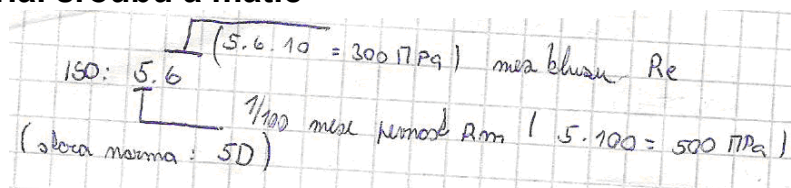
Při utahování nebo povolování matice (šroubu) je nutno překonávat utahovací moment M_u , který je závislý na velikosti třecího momentu v závitech a na velikosti třecího momentu v dosedacích plochách.
 Třecí moment v závitech

$$M_T = F_o \cdot \frac{d_2}{2} = \frac{d_2}{2} \cdot F_s \cdot \operatorname{tg}(\gamma + \varphi)$$

Třecí moment v dosedacích plochách

$$M_Z = F_T \cdot r_a = F_s \cdot \mu_a \cdot r_a$$

Materiál šroubů a matic

Třída pevnosti matic s plnou zatížitelností se značí jedním číslem odpovídajícím 1/100 zkušebnímu napětí, toto zkušební napětí odpovídá mezi pevnosti šroubu se kterým matice tvoří dvojici.

Montáž a demontáž šroubových spojů

Montáž a demontáž se provádí

Ručně...maticovými klíči a šroubováky

Elektricky...el. Šroubováky a utahováky

Pneumaticky...pneumatickými šroubováky a utahováky

Pro dodržení přesného utahovacího momentu se používají tzv. momentové klíče. Šrouby a matice se utahují a povolují v určitém pořadí tak aby nedocházelo k deformacím spojovaných součástí. Šrouby v kruhu utahujeme křížem, šrouby na podélných součástech utahujeme od středu střídavě ke krajům.